

A pesti szerbek tanyája

Kafana Szrbszka

Régi szolid belvárosi boltok között a Sütő- és a Hajó-utca sarkán van egy kis kávéház, amely olyan szervesen hozzátartozik Pesthez, akár csak a Városliget vagy a Duna folyó. A kávéház régi sötétvörösre festett bádogcégétábláján magyarul csak ez a szó van kiírva: Kávéház. Így, egyszerűen, kávéház, minden szép csengésű, exotikus jelző nélkül. Másik címtáblán azután cirill betűkkel ez van kiírva: Kafana Szrbszka . . . Tehát ez a budapesti szerbek kávéháza, a kicsiny patriarkális helyiség, amely — mi mindent meg nem csapnak a merénylet hullámai! — most szintén aktuális lett.

Alacsony füstös helyiség a Kafana Szrbszka. Ódon házban, a falai vastagok, több méter szélesek és boltosan iveltek. A berendezés szinte tulontul egyszerű. Szimpla márványasztalok, nádfonásu házi székek, ez minden. Egy fölkhözben két billiárdasztal, egy-két kis almárium, ahol a szükséges dolgokat tartják, a kártyaszoba, amelynek a vastag falak szinte kazamatászerű karaktert adnak, fél-gáz, fél-villanyvilágítás ez a pesti szerb kávéház. Mégis, amikor belépünk, azt hisszük, hogy idegen világban vagyunk. Az asztalok piszkos márványlapján cirill-betűs újságok hevernek — a hazai és a király-

ságbeli szerb lapok — a kártyások szerb nyelven gondolkodnak egy-egy ultimó bemondása előtt, a törzsvendégek rácul beszélnek egymás között és ez a csekélység is bőven elegendő arra, hogy az embert egy más világba helyezze át. A Kafana levegője, amely ennek a helyiségnek alacsony sárga mennyezete alatt még bensőségesebben füstös mint másutt, más kávéházakban, sok mindent juttat eszünkbe. Többek között a füzetes rémregényt, amit a kalandos Milán királyról és a szépséges Natália királynéről szolt s amit gyermekkorunkban úgy olvastunk, hogy a cselédszobából loptuk el. Eszünkbe jutnak régi belgrádi és szerbiai utjaink, az a sajátos délszláv romantika, ami befon mindent, ami szerbeklakta vidéken történik, legyen az karácsonyi disznótör, vagy macedóniai háború. Na és azután eszünkbe jutnak a régi pesti emlékek, amelyekhez erősen odatartozik Pest belvárosának szerb kávéháza.

Valamikor, a jó időkben, amikor még Milán király idejében hozzánk húzott a szerb, nagy, vidám élet volt itt. Tizenöt esztendő előtt még guzlica és tambura járt itt, szép, kívánatos szláv nóták, amelyek annyira hasonlítanak a magyar nép dalaihoz. Pénz volt bőven, amennyi csak kellett. Zimonymál tárva-nyitva volt a szerb határ és a gazdag szerbiai marha- és disznókereskedők nappal eredményes üzleteket végezvén a kőbányai sertésszállásokban, esténként ellátogattak ide. Jó idők voltak, szép idők. Pesten nem volt huzdrágaság és a kis képes újságok hetenként hozták Milán királynak, Natáliának, a serdülő Sándornak, Garasaninnak, Riszticsnek és a többi szerb nevezetességnek az arcképét. Mindez már régen volt, tizenhat-tizenhét esztendővel ezelőtt. Azóta minden elpusztult. Milán, a jó Milán, mint a mi királyunk vendége, örök időkre a krusedoli kolostorban alszik, Natália elfonnyadt, Sándort lemészárolták, a gazdag rác kereskedők pedig nem hozzánk járnak már üzleteket kötni. Minden elmúlt, csak a Kafana maradt fenn, annak jeléül, hogy a sok hívságos emberi munka, a sok tünező ország és kormány között mégis csak a kávéház az, ami örök és maradandó. Mert a dinasztikiak pusztulhatnak, országok elpusztulhatnak, még a háború is véget érhet, de az ember ebéd után csak odakívánczik a kávé, a szivar és a törzsasztal mellé, ahol éppen ezeket a forgandó eseményeket óhajta megbeszélni. Az ember pletykás állat marad mindéig és éppen ezért lesz örökös élete a kávéháznak. Ezért élte túl a Kafana magát a dicsőséges kral Milánt is.

A Kafana még meg van. Az asztalok körül ma is szerb emberek ülnek. Belvárosi szerb kereskedők és iparosok, dolgozó és törekvő emberek, akiknek Szent-Endrén szőlejük van és vasárnaponként a Petőfi-téri ortodox-templomba mennek misét